

Riigikogu põhiseaduskomisjon

17.10.2025 nr 1-7/265-4

**Vabariigi Valitsuse seisukoha edastamine
kodakondsuse seaduse muutmise seaduse
eelnoõ (715 SE) kohta**

Austatud põhiseaduskomisjoni esimees

Tulenevalt Vabariigi Valitsuse 09.10.2025. a istungil vastu võetud resolutsioonist teeme Riigikogu põhiseaduskomisjonile teatavaks Vabariigi Valitsuse arvamuse.

Vaadatud läbi Isamaa fraktsiooni 10. septembril 2025. a algatatud kodakondsuse seaduse (edaspidi *KodS*) muutmise seaduse eelnõu (edaspidi *eelnõu*), on Vabariigi Valitsus võtnud seisukoha eelnõud mitte toetada.

Vabariigi Valitsus selgitab, et kehtiva KodS § 8 lõike 1 Eesti keele oskus käesoleva seaduse mõistes on eesti üldkeele igapäevaeluks vajalik oskus, mis vastab vähemalt keeleseaduses sätestatud B-1 tasemele või sellele vastavale tasemele. Viitame, et eelnõus kasutatud sõnastus ei ole korrektne. Välja on pakutud sõnastus: „Eesti keele oskus käesoleva seaduse mõistes on eesti üldkeele igapäevaeluks vajalik oskus, mis vastab vähemalt keeleseaduses sätestatud B2-tasemele või sellele vastavale tasemele.” Siin on vastuolu, sest igapäevaeluks vajalik üldkeele oskus on B1-taseme keeleoskus. B2-tase ületab seda oluliselt ja hõlmab juba erialaseks toimimiseks vajalikku keeleoskust. Seda toetab Euroopa keeleõppe raamdokumendis kirjeldatud keeletasemete süsteem. Seega ei täida kodakondsuse taotlemisel eesti keele oskuse nõude tõstmine taseme võrra B2-le eesmärki, et Eesti kodakondsuse omandamiseks on vajalik riigikeele oskus üldkeele ehk igapäevaelus toimetulemise vajalikul tasemel. Samuti ei ilmne seletuskirjast, miks on vaja keeletaseme lävendit tõsta, millist tulemust see mõjuvaldkondades kannab ning kas keeletaseme tõstmine mõjutab juba seniseid Eesti kodakondsuse saanuid. Eesti keele oskuse B1-tasemel nõue kohaldub ka pikaajalise elaniku elamisloa taotlejatele. Eelnõus on käsitlemata mõjud, mis kaasnevad, kui Eesti kodakondsuse taotlemiseks kehtestub kõrgem keeletase kui pikaajalise elaniku elamisloa taotlemisel.

Seletuskirjas osutatakse õigesti, et turul on erinevaid võimalusi tasuta eesti keelt õppida, kuid see õpe on tasuta inimesele, riigi vaates see nii ei ole. Riigile on see siiski kulu, sest ka need inimestele tasuta pakutavad keeleõppe kursused on riigi poolt finantseeritud. Siinjuures tuleb rõhutada ka seda, et enamus pakutavast õppest on orienteeritud nullist kuni B1-tasemeni. Haridus- ja Teadusministeeriumi koordineeritav riigikeele nõukoda on koondanud andmed selle kohta, millistel tasemetel eri ministeeriumide haldusalades eesti keele õpet pakutakse. 2024. a toimus vaid 12,4% sellest õppest B2- või kõrgemal tasemel, 2023. a 15,5%.

Samuti märgib Vabariigi Valitsus, et Integratsiooni Sihtasutus koostöös Siseministeeriumiga (KodS § 8² ja § 8³ alusel, sätted jõustusid 01.01.2019) pakub võimalust õppida eesti keelt kodakondsuse taotlemiseks vajalikul tasemel tasuta kursustel. Selleks sõlmitakse Eesti kodakondsuse saamisest huvitatud elanikuga keeleõppeleping (nn *keeleleping*), mis võimaldab õppida eesti keelt tasuta kuni tasemeni B1 ehk tasemetel A1, A2 ja B1. Kultuuriministeeriumilt saadud info kohaselt muutuksid nn keelelepingute programmi kulud, kui seada kodakondsuse omandamise nõudeks B2 keeletase. Arvestuslik eelarve suurenemine oleks ühe inimese kohta 2750 eurot + KM (B2 maht on 500 akadeemilist tundi, hind 5,5 eurot 1 AT+ KM, ehk 2750eurot + KM).

Kui ka keele omandamise rahaline koormus panna keeleõppijale ja riik täiendavaid vahendeid ette ei näe, siis eelnõuga kaasneb märkimisväärne mõju juba üksnes eesti keele tasemeeksamite süsteemile. B2 keeletase on märksa keerulisem kui sellele eelnevad tasemed. Seda peegeldavad eri taseme eksamite sooritusprotsendid: kui B1-taseme sooritused on u 60% juures, siis B2-taseme omad on u 40%. Statistika näitab, et keerukat erialast keeleoskust eeldavat eksamit tuleb eksaminandidel sagedamini teha kaks korda, enne kui tase tõendatud saab. Ühe taseme testimine ühe inimese kohta maksab täna keskmiselt 100 eurot. 2024. aastal sai Eesti kodakondsuse 754 inimest (2023. aastal 1071 ja 2022. aastal 805). Nendele arvudele tuginedes oleks täiendav kulu eesti keele tasemeeksamitele vähemalt 75 000 - 100 000 eurot aastas. Lisaks eeldab see, kui oma keeleõppe maksab edaspidi kinni inimene ise, ka kogu senise keeleõppekulude hüvitamise ning nn keelelepingute korra muutmist ka kehtivates õigusaktides.

Samuti on analüüsimata, milliseid mõjusid toob selline muudatus kaasa ühiskonnas laiemalt, seejuures Eesti kodakondsuse taotlemisele ja inimestele, sh haavatavatele sihtrühmadele (vanemaealised, erivajadusega isikud). Balti Uuringute Instituudi 2024. a uuring „Määratlemata kodakondsusega elanikud Eestis: hoiakud, identiteet ja takistused kodakondsuse omandamisel“ näitas, et iga teise vastaja jaoks on takistus vajaliku eesti keele oskuse taseme (B1) saavutamine¹.

Kuna kodakondsuse taotlemiseks vajaliku keeletaseme tõstmine B1-tasemelt B2-tasemele tõstmine nõuab laiemat arutelu, põhjalikku analüüsi ning samuti sellega kaasnevate kulude väljaselgitamist (kes maksab kinni keeleõppe kulud – kas riik või inimene?, koolituskohad, koolitajad, õppematerjalid, e-õppe platvormide arendamine, eksamite korraldamise kulud jms), ei toeta Vabariigi Valitsus eelnõud.

Lugupidamisega

(allkirjastatud digitaalselt)

Igor Taro
siseminister

¹ <https://integratsioon.ee/maaratlemata-kodakondsusega-elanikud-eestis-hoiakud-identiteet-ja-takistused-kodakondsuse>